

ИЗВЕСТИЯ
НА
ВАРНЕНСКОТО АРХЕОЛОГИЧЕСКО
ДРУЖЕСТВО
КНИГА XII

BULLETIN
DE LA SOCIÉTÉ ARCHÉOLOGIQUE
À VARNA
TOME XII

1961

ДЪРЖАВНО ИЗДАТЕЛСТВО — ВАРНА

за свободно и художествено възсъздаване в легендата „Юнашки глави“, но писателят се е документирал за нея от статията на Дим. п. Русков — „Загиналите жеравненци за освобождението и обединението на бъл-

гарите“ в Юбилейна книга на Жеравненското читалище „Единство“, София, 1921 г. и от разкази на съвременници.

Димо Минев

ДВАМА НАРОДНИ ЗАКРИЛНИЦИ ОТ ВАРНА ПРЕДИ 120 ГОДИНИ

В архивата на търновчанина Филип Симидов (1852—1925 г.), пазена в Държавната библиотека „Васил Коларов“—София (сигнатура II. В. 2269), се намира един ръкописен сборник, писан от самия Симидов, със заглавие в две части: 1. Народните ни въстания от падането на България досега. 2. За нашите стари и нови хайдутски войводи. Между последните са споменати: Кара Иван войвода и Щерю, за които Симидов е записал: „И двамата са от Варна и са ходили по горите в 1837 г. Обирали само турци в отговор на турските разбойници, които обирали и убивали българите. От парите, които земали от турците, те давали за волове на сиромасите българи и за данога (данъка, Д. М.) да си плащат.

Те са върлували във Варненско и в Добруджа, по горите на Бабадаг и турчин не е смееал да се покаже“.

За същите народни хайдутски съобщава и Г. Димитров в „Княжество България“, (част II. Пловдив. 1896 г. стр. 213), но неговите сведения са по-кратки: „Кара Иван и Щерю от гр. Варна почнали да ходят през 1837 г. Те убивали турци само за пари. Турците треперили от тях и там, гдето се чувало тяхното име, турчин не смееал да се покаже“.

Потърсих в издадените народни песни из тоя край дали не са възпети тия герои, но за жал не се оказа следа за тия народни бранители.

Димо Минев

ПЛАН НА БЪЛГАРИТЕ ЗА ВЪСТАНИЕ ПРЕЗ ВРЕМЕ НА КРИМСКАТА ВОЙНА

Поетът Никола Козлев (1824/1902 г.), автор на първата българска епична поема с революционен дух „Черен арап и хайдут Сидер“ (1868 г.), след като се завърнал от учението си в Русия, през 1852 г., станал учител в родния си град Лясковец, Търновско, и тогава се включил в подготвяното въстание в Търновско с цел да се разслаби тилът на турската войска и да бъде улеснен освободителният поход на руските войски към вътрешността на българските земи.

В един неиздаден документ, намиращ се в неговата архива, фонд № 225 (необработен) в Държавната библиотека „В. Коларов“ — Български исторически архив, той излага следния план за такова въстание и обяснява защо той е пропаднал: „Пред началото на Кримската турско-руска война, като се мислеше, че само двете държави ще воюват и турските войски ще се стекат все по границите, а в средата ще остане празно от войски, за да повдигнем едно силно и от няколко хиляди души въстание за смущение

и побъркване на турските войски и в такава надеждно въстание ще ни бъде от нейде вдадено да открийме поток на руските войски, и като се снабдим и с руска сила ще може по-скоро и по-лесно да се съкруши турската армия и след победата над Турция, с надежда да получиме свобода; но на плана ни побърка намесата на Средна Европа в помощ на Турция и не влезе в действие“.

Истиността на тоя колкото високо патриотичен, толкова и наивен в замисъла си опит, се потвърждава от опита за бунт на Капитан-николовата четица, след завършека на Кримската война, в края на юли 1856 г. В тая чета, съставена от 13 човека, потеглила от манастира „Св. Петър и Павел“ до Лясковец, към Габровския манастир, девет от четниците са от Лясковец. Н. Козлев е събирал съзаклятници за това въстание, но самият той не е заминал с четата на капитан Никола Филиповски.

Димо Минев